

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Ontwerp besluit van de Vlaamse Regering houdende voorlopige vaststelling van het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Forensisch Psychiatrisch Centrum voor langverblijf in Aalst'

Samenvatting

Ontwerp-besluit van de Vlaamse Regering houdende de voorlopige vaststelling van het ontwerp-GRUP 'Forensisch Psychiatrisch Centrum voor langverblijf in Aalst'. Het plangebied is gelegen op het grondgebied van de stad Aalst.

Het geïntegreerde planningsproces GRUP LFPC in Aalst heeft als doelstelling: het realiseren van een Forensisch psychiatrisch centrum voor langverblijf/longstay (hierna LFPC) in Aalst. Hiervoor is een bestemmingswijziging nodig en er wordt een GRUP met bijhorend onteigeningsplan opgemaakt.

De site Gates is de meest geschikte locatie in Aalst voor een LFPC. Deze locatie sluit aan bij de kern van Erembodegem. De huidige bestemming als bedrijventerrein is niet langer gewenst. De site grenst verder in het westen aan de spoorlijn Brussel-Aalst, in het zuiden aan de E40 en in het oosten aan de Dendervallei. Naast het LFPC wordt ruimte voorzien voor een lokaal park ten noorden en ten oosten voor de inpassing in de woonkern Erembodegem. Dat park vormt een meerwaarde voor de omwonenden en de recreanten van het aanpalende open ruimtegebied en versterkt het natuurgebied Wellemeersen in de Dendervallei.

De plenaire vergadering over het voorontwerp van GRUP is georganiseerd op 12 oktober 2023. De adviezen leidden niet tot fundamentele aanpassingen van de planopties. Na de plenaire vergadering werd de passende beoordeling grondig herwerkt voor het aspect stikstof en werden de stedenbouwkundige voorschriften op verschillende plaatsen geherformuleerd, zonder ingrijpende inhoudelijke gevolgen.

Na de voorlopige vaststelling door de Vlaamse Regering wordt een openbaar onderzoek georganiseerd over het ontwerp-GRUP.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving

Beleidsdoelstelling OD 3. Gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De Regie der Gebouwen wenst samen met de Federale overheid bevoegd voor Justitie en de Federale overheid bevoegd voor Volksgezondheid een Forensisch Psychiatrisch Centrum voor langverblijf (LFPC) te realiseren op een centrale locatie in Vlaanderen. Daarbij is gekozen voor Aalst. De Regie voorziet voor de realisatie van het LFPC via een DBFMO-procedure.

De realisatie van een Forensisch Psychiatrisch Centrum voor langverblijf (LFPC) in Aalst kadert in het Federale Masterplan 2008-2012-2016 voor detentie en internering in humane omstandigheden. Een LFPC is een gespecialiseerde instelling voor geïnterneerde psychiatrische patiënten en biedt dus de vereiste aangepaste en veilige omgeving.

De noodzaak en hoogdringendheid aan deze infrastructuur komt vanuit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Meer concreet betreft het veroordelingen en dagvaardingen van de Belgische Staat over de onaangepaste voorzieningen voor geïnterneerden. Geïnterneerden vertoeven immers nog te vaak in een gevangenis, zonder een voor hen aangepaste omgeving en zorg.

De Federale Ministerraad keurde op 18 november 2016 een aanpassing van haar Masterplan goed. De realisatie van een FPC in Gent en Antwerpen heeft intussen gezorgd voor 446 bijkomende plaatsen. De Federale Regering voorziet bijkomend nog 120 plaatsen in Vlaanderen. Hierbij wordt geopteerd voor een long stay inrichting in Aalst, centraal in Vlaanderen. Na analyse van het aantal geïnterneerden oordeelde de Federale Ministerraad dat 120 plaatsen onvoldoende is om de geïnterneerden de nodige zorg te bieden binnen de FPC's en dat het risico bestaat dat zij in de gevangenissen zullen moeten blijven wachten totdat er voor hen een plaats vrijkomt. De Federale Ministerraad opteerde daarom op 22 oktober 2021 om het geplande LFPC in Aalst te voorzien met een capaciteit van 180 plaatsen. De streefdatum voor de terbeschikkingstelling van het LFPC is 2029.

De Vlaamse Regering heeft op 4 september 2020 opdracht gegeven aan het Departement Omgeving om een geïntegreerd planproces op te starten om de bouw van een LFPC voor 180 plaatsen in Aalst mogelijk te maken.

De Vlaamse Regering keurde op 28 januari 2022 de startnota voor het geïntegreerd planningsproces voor het GRUP LFPC Aalst goed. In de startnota waren, op basis van het voorafgaand locatieonderzoek, vijf mogelijke locaties opgenomen.

Over de startnota werd een raadpleging van de bevolking georganiseerd van 15 februari tot en met 15 april 2022. Het participatiemoment bestond voor dit GRUP uit 6 digitale infomomenten. Per potentiële locatie werd een inspraakmoment georganiseerd voor de omwonenden. Voor het locatiealternatief Biekorfstraat werd ook voor de eigenaars van het gebied een afzonderlijk inspraakmoment georganiseerd. Er werd voor alle geïnteresseerden een algemeen participatiemoment georganiseerd.

Er werden 121 inspraakreacties ingediend tijdens de inspraakperiode. Daarvan zijn er 18 adviezen en 3 individuele inspraakreacties. Er werd advies uitgebracht over de startnota door: Saro, Mina-Raad, de Provincie Oost-Vlaanderen, de stad Aalst en het Autonoom Gemeentelijk Stadsontwikkelingsbedrijf, de Lijn, Infrabel, de NMBS, het Agentschap Innoveren en Ondernemen, het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer Oost-Vlaanderen, het Agentschap Natuur en Bos, het Departement Landbouw & Visserij, de Vlaamse Milieu Maatschappij, het Agentschap Onroerend Erfgoed, de VLM en OVAM.

De resultaten van de inspraak- en adviesperiode zijn, met bijkomende ontwerp- en onderzoeksresultaten, verwerkt in de scopingnota. De scopingfase werd afgerond met de publicatie van de scopingnota op 21 december 2022.

Aan de Vlaamse Regering werd op 7 juli 2023 de stand van het onderzoek meegedeeld dat de basis vormt voor de keuze voor de locatie Gates als meest geschikte locatie voor een LFPC in Aalst. Het LFPC is, mits de inrichting van een parkzone aan de noordzijde, ruimtelijk en functioneel

goed inpasbaar in zijn omgeving. De site laat toe er een kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving met voldoende en groene buitenruimte te realiseren voor 180 geïnterneerden.

Het voorontwerp-GRUP werd voorgelegd aan de plenaire vergadering van 12 oktober 2023. In dit voorontwerp was een tweede deelplan opgenomen dat voorziet in de herbestemming van het woonuitbreidingsgebied Biekorfstraat naar openruimte. Volgende instanties waren aanwezig of brachten een schriftelijk advies uit over het voorontwerp-GRUP: de stad Aalst, de Provincie Oost-Vlaanderen, de Regie der Gebouwen, de FOD Justitie, de FOD Volksgezondheid, het Agentschap voor Natuur en Bos, het Agentschap Wegen en Verkeer, het Departement Landbouw en Visserij, OVAM, het Agentschap Onroerend Erfgoed, het Agentschap Wonen in Vlaanderen, de Vlaamse Milieumaatschappij (Beheer en Investerings Waterlopen) en de NMBS.

Op basis van de adviezen werd de passende beoordeling en verscherpte natuurtoets herwerkt omwille van de mogelijke effecten van stikstofdepositie. Het Agentschap voor Natuur en Bos gaf een gunstig advies over de aangepaste passende beoordeling op 25 november 2023.

Nu wordt het GRUP als ontwerp voorgelegd aan de Vlaamse Regering om voorlopig vastgesteld te worden. Na de voorlopige vaststelling door de Vlaamse Regering wordt een openbaar onderzoek georganiseerd over het ontwerp-GRUP.

2. INHOUD

Het ontwerp-GRUP omvat de herbestemming van de site 'Gates' naar een "zone voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut" en "parkgebied" met het oog op de inplanting van een LFPC. Voor de andere locaties, die werden onderzocht in kader van het GRUP, worden geen herbestemmingen vooropgesteld in voorliggend plan. Dergelijke herbestemming van bv. het woonuitbreidingsgebied Biekorfstraat voldoet immers niet aan de plandoelstelling en wordt dus niet voorzien.

In de voorbereidende onderzoeksfase, die voorafging aan de opstart van het geïntegreerd planproces voor het GRUP LFPC in Aalst, zijn drie studies uitgevoerd naar potentiële locaties voor de ontwikkeling van een LFPC. In die fase werden 49 locaties onderzocht. In de drie studies werden verschillende uitgangspunten en methodes toegepast zodat ze ook tot verschillende resultaten hebben geleid, maar niet tot één optimale of geschikte locatie.

Om het locatieonderzoek binnen het geïntegreerd planproces zo volledig en objectief mogelijk te voeren werd het locatieonderzoek voor alle reeds onderzochte potentiële locaties hernomen en nog verder verruimd. Zo werden alles samen 65 locaties in het onderzoek opgenomen. Op die manier worden er geen mogelijke locaties of opportuniteiten onbenut gelaten.

Alle potentiële locaties werden beoordeeld op basis van 9 criteria. De criteria volgen uit de randvoorwaarden en ontwikkelingsprincipes die onder de plandoelstelling in de startnota beschreven zijn en zijn gebaseerd op de randvoorwaarden opgenomen in de mededeling aan de Vlaamse Regering van 9 september 2020.

Drie van deze negen criteria zijn uitsluitende criteria: locaties vielen af als ze niet beantwoorden aan de volgende vereisten:

- gelegen zijn binnen een harde bestemming volgens de geldende bestemmingsplannen
- als de oppervlakte gelijk of groter is dan 4 hectare
- en indien de vorm toelaat dat een rechthoek van 150m x 250m of een vierkant van 200m x 200m er in past. Die vorm is van belang voor het functioneren van een LFPC en de veiligheid in de instelling.

Bij zes criteria is het antwoord genuanceerder dan een ja of neen. Dit zijn kwalitatieve criteria waarbij per criterium en per locatie een kwalitatieve beoordeling werd gemaakt aan de hand van volgende kwalitatieve criteria:

- Uitvoerbaarheid/realiseerbaarheid
- Situering binnen al dan niet bestaand ruimtebeslag
- Situering binnen een al dan niet (overwegend) bebouwde omgeving en/of nabij speciale beschermingszones of aaneengesloten landbouwgebieden
- Bereikbaar met het openbaar vervoer (OV)
- Algemene bereikbaarheid en aansluiting op het hogere wegennet
- Ontsluiting van het terrein (bij voorkeur langs 2 tegenovergestelde zijden)

Uit dit onderzoek kwamen vijf locaties naar voor. Zij kwamen na een eerste beoordeling functioneel en ruimtelijk in aanmerking voor de ontwikkeling van een LFPC en voor verder grondig onderzoek:

- Horebekeveld ten noorden van Aalst
- Biekorfstraat in Kerrebroek
- Gates in Erembodegem
- Siesegemkouter Noord
- Siesegemkouter Zuid

De vijf overgebleven locaties zijn opgenomen in de startnota. Daarbij werd aangegeven dat deze locaties verder grondig onderzocht zouden worden om in de volgende fase te komen tot één geschikte locatie. De startnota werd onderworpen aan een publieke raadpleging. Tijdens de publieke raadpleging zijn geen nieuwe of bijkomende locaties ingesproken. Er werden wel suggesties gedaan om locaties te onderzoeken elders in Vlaanderen, buiten Aalst. Voor elk van de vijf potentiële locaties werden argumenten aangebracht om ze niet verder in de overweging mee te nemen:

- Voor de locaties Biekorfstraat, Horebekeveld en Gates was er voornamelijk tegenkanting van omwonenden die een LFPC niet inpasbaar achten in de woonomgeving.
- Voor Siesegemkouter Noord en Siesegemkouter Zuid werd voornamelijk ingebracht dat de inplanting van de voorziene ontwikkeling als Health- en Care Campus door een LFPC in het gedrang wordt gebracht, ruimtelijk en economisch. Onder meer de stad Aalst heeft die argumenten opgenomen in haar advies over de startnota. In de scopingfase werd aangegeven hoe hiermee werd omgegaan.

Om een afweging ten gronde mogelijk te maken zijn de vijf locaties verder meegenomen als locatie-alternatieven in de scopingnota. Voor elk van de vijf locaties werd ook een ontwerp onderzoek uitgevoerd. Alle locaties werden onderworpen aan een milieubeoordeling. Daarnaast is onderzocht wat de impact van een LFPC is op de draagkracht vanuit het oogpunt van de externe risico's voor de toekomstige bedrijven op Siesegemkouter Noord en Siesegemkouter Zuid. Dit onderzoek is beperkt tot deze twee locaties omdat er in de omgeving van de andere locaties geen Seveso-activiteiten voorkomen of gepland worden en er op vlak van externe veiligheid dus geen impact kan zijn.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek (ontwerpend onderzoek, plan-MER, externe veiligheid) is de locatie Gates de meest geschikte locatie voor de realisatie van een LFPC in Aalst. Deze locatie laat toe er een kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving met voldoende en groene buitenruimte te realiseren voor 180 geïnterneerden.

De inplanting van een LFPC op de site Gates is om verschillende redenen de meest geschikte invulling van de locatie. Gates is gelegen ten zuiden van de woonkern Erembodegem en volledig bebouwd. Het huidige gebruik als bedrijventerrein en de huidige bestemming bedrijventerrein zijn op termijn niet langer wenselijk. Op dit ogenblik is de voormalige industriële site in gebruik door diverse kleinere bedrijven voor opslag en andere relatief kleinschalige functies. Een herontwikkeling dringt zich hier op, maar een nieuwe ontwikkeling voor industriële activiteiten is niet gewenst omwille van de impact op de woonomgeving en omdat de vereisten inzake ontsluiting en milieu voor een bedrijventerrein in de toekomst wellicht niet haalbaar zullen zijn. De visie om de industriële functie af te bouwen ten voordele van een functie die beter aansluit bij de woonomgeving is verankerd in de beleidsvisie van de stad Aalst en is bekend bij de

eigenaars. De site Gates kan hierdoor in overleg met de eigenaars op korte termijn beschikbaar gemaakt worden om een LFPC te realiseren.

De beleidsvisie is om de bedrijfsactiviteiten op termijn uit te doven, zodat een nieuwe invulling aan de orde is. Het LFPC is een geschikte invulling van de locatie. Enerzijds heeft het LFPC een relatief beperkte impact op zijn omgeving, de woonkern Erembodegem en de Dendervallei/Wellemeersen. Vanuit de milieubeoordeling worden geen significant negatieve effecten van het LFPC op de (woon)omgeving verwacht.

Door de mogelijkheid van de realisatie van een park aan de noordzijde van het plangebied, is het LFPC ruimtelijk en functioneel goed inpasbaar in zijn omgeving en de aanpalende woonwijken. De realisatie van een LFPC biedt kansen voor ontharding, die het aangrenzend natuurgebied ten goede komt.

Ook de vereisten inzake ontsluiting leiden niet tot een significante toename van het verkeer. De Zwalmkouter kan functioneren als belangrijkste ontsluiting. Een tweede toegang voor hulpdiensten, die sporadisch gebruikt zou worden in noodsituaties of bij interventies van hulpdiensten is mogelijk via de Dr. Carlierlaan.

De inplanting van gebouwen kan georiënteerd worden naar Zwalmkouter waardoor de toegang optimaal is en de afstand tot het openbaar vervoer beperkt blijft. Door het beperken van de bouwhoogte wordt geen bijkomende impact veroorzaakt naar de Italiënweg aan de overzijde van de spoorweg Aalst-Brussel. De bestaande straatbeplanting kan daar behouden blijven. De bouwhoogtebeperking geldt zowel voor hoofdgebouw (diensten) als voor verblijfsgebouwen. Dit komt de woonkwaliteit voor de bewoners van het LFPC ten goede. De ruimte tussen het LFPC en de woningen in Avaanstraat en Hof ter Burchtstraat kan groen ingericht worden met een parkfunctie. De Dr. Carlierlaan kan vanaf de Hof ter Burchtstraat onthard worden als trage weg en toegangsweg naar de Wellemeersen/Dendervallei. Het behouden van de bomenrijen en toevoegen van groen verhoogt de woonkwaliteit en versterkt de natuurwaarden in de overgangszone naar de Wellemeersen.

De ligging nabij de E40 en de spoorlijn Aalst-Brussel zorgt voor een relatief slecht geluidsklimaat. Een LFPC op deze plaats vereist geluidsmaatregelen aan de bron, zoals bijvoorbeeld het afwerken of verlengen van het bestaande geluidsscherm langs de E40. Mogelijk volstaat dit niet en zijn er bijkomende maatregelen nodig op het vlak van oriëntatie en inplanting van de gebouwen of het gebruik van geluidswerende gevels (dove gevel). Bij de inplanting van de gebouwen zal daarnaast ook rekening moeten gehouden worden met de gevoeligheid van sommige planten in het naastliggende natuurgebied voor verstoring van de grondwaterstromingen. Dit is mogelijk door een inplanting van gebouwen vooral in het noordwestelijk gedeelte te voorzien.

In de toelichtingsnota is een verdere motivatie opgenomen over de andere onderzochte locaties die minder of niet geschikt voor de inplanting van een LFPC.

Met het oog op realisatie is aan het ontwerp GRUP een onteigeningsplan toegevoegd voor de locatie Gates, met onteigeningsmachtiging voor de Regie der Gebouwen. De Regie der Gebouwen zal optreden als bouwheer of als opdrachtgevend bestuur en dient te beschikken over het volledige eigendomsrecht van de site om het LFPC te kunnen realiseren. In functie van een globale inrichting van het LFPC dat zal bestaan uit een gebouwencomplex, beveiligingsinstallaties, toegangswegen, groenvoorziening en een parkgedeelte wordt de volledige site Gates opgenomen in het onteigeningsplan, dat opgenomen is als bijlage Ib.

De realisatie vergt ook een stappenplan dat toelaat om de verschillende opdrachten en taken inhoudelijk en wat timing betreft goed op elkaar af te stemmen. Daartoe wordt een overeenkomst uitgewerkt tussen de Regie der Gebouwen, de stad Aalst en de Vlaamse overheid.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid.

In het ruimtelijk uitvoeringsplan worden geen bestemmingswijzigingen doorgevoerd die aanleiding kunnen geven tot een kapitaal- of gebruikersschadevergoeding.

Overeenkomstig artikel 43, §3, 3° en artikel 31, §2, 1°, van het besluit van de Vlaamse regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op de overige lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Het ontwerp-GRUP wordt onderworpen aan een openbaar onderzoek met onder meer een ter inzage legging in de stad Aalst. Bij de stad Aalst en de provincie Oost-Vlaanderen wordt advies ingewonnen.

Na het einde van het openbaar onderzoek beschikt de Vlaamse regering over 180 dagen voor de verwerking van de bezwaren, opmerkingen en adviezen en de definitieve vaststelling. Na de principiële goedkeuring van het plan wordt het advies van de Raad van State ingewonnen. Daarna volgt de definitieve goedkeuring door de Vlaamse regering.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist

1. haar goedkeuring te hechten aan het bijgaand ontwerp van besluit houdende voorlopige vaststelling van het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Forensisch psychiatrisch centrum' en aan de volgende bijhorende bijlagen:
 - bijlage Ia, het verordenend grafisch plan;
 - bijlage Ib, het onteigeningplan
 - bijlage II, de stedenbouwkundige voorschriften bij het grafisch plan;
 - bijlage IIIa, de toelichtingsnota - tekst;
 - bijlage IIIb, de toelichtingsnota - kaarten;
 - Bijlage IV, het register
 - Bijlage V, het ontwerp plan-MER
 - Bijlage VI, de nota externe veiligheid
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor Omgeving, te gelasten een overeenkomst uit te werken met de Regie der Gebouwen en de stad Aalst voor een gezamenlijk realisatietraject voor het LFPC Aalst.
3. de Vlaamse minister, bevoegd voor Omgeving, te gelasten het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Forensisch Psychiatrisch Centrum voor langverblijf in Aalst' te onderwerpen aan een openbaar onderzoek.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR